

سیری در شطحیات احمد عزیزی

نعمت‌الله عزیزی لعل‌آبادی، فاطمه کریمی^۲

^۱ کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی

^۲ کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی

چکیده

یکی از حوزه‌های زبان و ادبیات فارسی عرفان است، که تأثیر آن در عصر معاصر کاملاً مشهود است. پیدایش شعر عرفانی فارسی تحولی بزرگ در تاریخ ادب پارسی و سیر تصوف اسلامی به شمار می‌رود، چرا که در اینجا از یک‌سو مفاهیم و تعالیم عرفانی به زبان فارسی مجال بروز و ظهور بیشتری یافت و بخشی از مهم‌ترین آثار عرفانی شعر معاصر فارسی پدید آمد و از سوی دیگر افق‌های تازه‌ای بر روی شاعران معاصر گشوده شد و دریافت‌ها و مفاهیم عرفانی دستمایه این سخنوران گردید و مضامین بلند و متنوعی در شعر فارسی شکل گرفت؛ اما تأثیرپذیری شاعران معاصر از این جریان فکری متفاوت بود؛ برخی از آنان شعر را به‌طور کامل برای بیان مفاهیم و دریافت‌های صوفیانه به کار بردند و آثار محض عرفانی پدید آوردند و عده‌ای دیگر به طرح اصطلاحات و مطالب عرفانی در کنار دیگر مضامین و مفاهیم پرداختند. یکی از این شاعران بزرگ معاصر احمد عزیزی است، که آثار وی سرشار از مفاهیم عرفانی و شخصیت‌های عرفانی است. «شطحیات» یکی از این اصطلاحات عرفانی است و از موضوعاتی است که در گذشته در نثر فارسی مطرح شده است که دارای ساختار خاص خود می‌باشد که در واقع تشریح رمز و رازی است که توصیف‌کننده وصف حال و شدت وجد گوینده آن می‌باشد و در ظاهر معنای خلاف شرع از آن استنباط می‌شود. شطح واقعیت و حقیقت اعتقادات عارفان صوفیه است که بر زبان آنها جاری می‌شود. این جستار به روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از ابزار کتابخانه‌ای صورت گرفته است، و هدف اصلی این پژوهش بازتاب شطحیات در آثار احمد عزیزی با محوریت کتاب «یک لیوان شطح داغ» است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که شطح در شعر عزیزی بازتاب گسترده‌ای دارد و حاکی از اندیشه‌های عرفانی این شاعر گرانقدر معاصر است.

واژه‌های کلیدی: عرفان، شطحیات، ادب معاصر، یک لیوان شطح داغ، احمد عزیزی.

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۴، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۷، صفحات ۴۸-۶۳